

ODVÁŽNÝ APOŠTOL EVANGELIA

Dekretem Kongregace pro bohoslužbu a svátosti z 25. ledna 2019 papež František rozhodl, aby byla památka svatého Pavla VI., papeže, včleněna do všeobecného kalendáře římského ritu. Vzal přitom v úvahu jednak univerzální význam jeho činnosti, jednak příklad svatosti daný Božím lidu. Bude se slavit 29. května, v den výročí jeho kněžského svěcení (1920), s ohledem na to, že 6. srpna, v den jeho narození pro nebe, se slaví svátek Proměnění Páně. Jestliže *svatý* je člověk, který činí božskou milost plodnou v tom, co dělá, a připodobňuje tak svůj život Kristu, Pavel VI. to dělal tím, že odpovídal na povolání ke svatosti jako pokřtěný, jako kněz, jako biskup a jako papež, a teď se dívá tváří v tvář na Boha. Vždycky zdůrazňoval, že »jen v upřímném hledání Boha, které se děje v modlitbě, s pokáním a obrácením (*metanoia*) celé bytosti, lze zajistit opravdový zdar křesťanského a apoštolského života a lze uvést do praxe první a stále živé Pánovo volání ke svatosti: *Impletum est tempus, et appropinquavit regnum Dei; paenitemini et credite evangelio* ([Naplnil se čas a přiblížilo se Boží království. Obráťte se a věřte evangeliu] Mk 1,15). *Estote ergo vos perfecti sicut et Pater vester caelestis perfectus est* ([Buďte tedy dokonalí, jako je dokonalý váš nebeský Otec] Mt 5,48) (*Discorso al Sacro Collegio per gli auguri onomastici* [promluva ke kolegiu kardinálů při gratulaci k svátku], 21. června 1976).

V roce 1931, jako kněz a v době, kdy už začal svou službu pro Svatý stolec, poté, co napsal, že si nepřejí »žádnou zvláštní normu, nic mimořádného«, co by jeho křesťanský život odlišovalo od běžného křesťanského života, dodal, že bude rád pěstovat »zvláštní lásku k tomu, co je v katolickém duchovním životě podstatné a společné. Tak,« psal, »budu mít církev jako matku lásky, její liturgii budu preferovat jako normu svého duchovního života.« Když meditoval o slovech »imitamini, quod tractatis« [»napodobujte to, co konáte« — z obřadu kněžského svěcení], odvodil z eucharistického tajemství nutnou konsekvenci »oběti vlastního života za všech okolností«, kterou popisoval jako »mši v životě«, spojenou se *semper gratias agentes* ([stále děkujícíe — srov. Ef 5,20] *Appunti per Esercizi spirituali* [poznámky k duchovním cvičením] na Montecassinu).

Spolu s dekretem jsou publikovány texty, které se mají přidat do liturgických knih (kalendář, misál, liturgie hodin, martyrologium). Ve vstupní modlitbě se ozývá to, co Bůh vykonal ve svém věrném služebníkovi: »... qui Ecclesiam tuam regendam beato Paulo papae commisisti, strénuo Fílii tui Evangelii apóstolo.« A obsahuje prosbu: »... praesta, quaesumus, ut, ab eius institutis illuminati, ad civilem amoris cultum in mundum dilatandum, tibi collaborare valeamus.« Nachází se tu souhrn základních charakteristik pontifikátu a učení Pavla VI.: církev, která patří Pánu (*Ecclesiam suam*), oddaná hlásání evangelia, jak se to připomíná v *Evangelii nuntiandi*, povoláná svědčit o tom, že Bůh je láska.

Jsou tu také určena biblická čtení pro mši, braná ze společných textů o papežích,

a jako čtení pro modlitbu se čtením některé pasáže z homilie pronesené při posledním veřejném zasedání koncilu 7. prosince 1965; obsah shrnuje titul (hlavní téma): »*Opus est cognoscere hominem, ut cognoscatur Deus.*« Předtím i poté, co se stal papežem, žil Pavel VI. s pohledem trvale upřeným na Krista, kterého chápal a hlásal jako nezbytného pro každého člověka. Ukázal to ve svém prvním pastýřském listě, který jako milánský arcibiskup nadepsal obratem svatého Ambrože: *Omnia nobis est Christus* [Kristus je pro nás všechno].

V úvaze z 5. srpna 1963, měsíc a půl po své volbě na stolec svatého Petra, napsal: »Musím se vrátit na počátek: vztah s Kristem [...] to musí být pramen té nejpříjemnější pokory: ‚Odejdi ode mě: jsem člověk hříšný...‘ — ať je to v dostupnosti: ‚Udělám z vás rybáře...‘, nebo v symbióze vůle a milosti: ‚Pro mě život je Kristus...‘« Láska ke Kristu je láska k jeho církvi. V meditaci *Pensiero alla morte* mohl právem napsat: »Prosím Pána, aby mi dal milost udělat ze své blížící se smrti dar lásky k církvi. Mohl bych říci, že jsem ji vždycky miloval, a domnívám se, že jsem žil jen pro ni a pro nic jiného.«

Fascinovala ho postava a apoštolská aktivita svatého Pavla, a když ho Duch Svatý určil jako nástupce svatého Petra, nešetřil své síly ve službě Kristovu evangeliu, církvi a humanitě viděné ve světle božského plánu spásy. Jak ukazuje jeho učení, byl obráncem lidského života, míru a skutečného lidského pokroku. Chtěl, aby církev inspirovaná koncilem a uvádějící do praxe jeho normativní principy, znovu a stále více objevovala svou identitu, překonávala přitom rozdělení z minulosti a byla vnímavá pro novou dobu — chtěl církev Kristovu, která staví na první místo Boha a hlásání evangelia, i tehdy, když se věnuje bratřím, aby stavěla onu »civilizaci lásky«, jejíž základy položil Duch o Letnicích.

V poznámkách ke své závěti (*Note per il mio testamento*) Pavel VI. napsal: »Pro mě žádný pomník.« I když mu v milánském dómě v říjnu 1989 pomník vztyčen byl, opravdový pomník Pavla VI. je postaven z jeho svědectví, z jeho prací, z jeho apoštolských cest, z ekumenizmu, z práce na Nové Vulgátě (*Nova Vulgata*), z liturgické obnovy a také z mnoha jeho poučení a příkladů. Ukazoval tak Kristovu tvář, poslání církve a povolání moderního člověka a také usmířoval křesťanské myšlení s nároky ne snadné chvíle, v níž měl — ne bez utrpení — vést církev.

✠ Robert kardinál Sarah

prefekt

Kongregace pro bohoslužbu a svátosti

[**Poznámka k českému překladu:** V informacích tiskového úřadu Svatého stolce (*Bollettino della Sala Stampa della Santa Sede del giorno*, 6. února 2019) byl tento komentář publikován paralelně v několika jazycích; originálním textem dekretu Kongregace pro bohoslužbu a svátosti z 25. ledna 2019 je pak text latinský. Dekret byl tedy překládán z latiny, komentář z italštiny s přihlédnutím k znění francouzskému a anglickému.

<http://press.vatican.va/content/salastampa/it/bollettino/pubblico/2019/02/06/0103.html>

- Zmiňovaná promluva Pavla VI. ke kolegiu kardinálu u příležitosti gratulace k papežovu svátku (*Discorso al Sacro Collegio per gli auguri onomastici*, 21. června 1976) je v italském znění dostupná na adrese:

http://w2.vatican.va/content/paul-vi/it/speeches/1976/documents/hf_p-vi_spe_19760621_sacro-collegio.html

- Zmiňovaná encyklika Pavla VI. *Ecclesiam suam* (6. srpna 1964) je v latinském znění dostupná na adrese:

http://w2.vatican.va/content/paul-vi/la/encyclicals/documents/hf_p-vi_enc_06081964_ecclesiam.html

- Zmiňovaná apoštolská exhortace *Evangelii nuntiandi* (8. prosince 1975) je v latinském znění dostupná na adrese:

http://w2.vatican.va/content/paul-vi/la/apost_exhortations/documents/hf_p-vi_exh_19751208_evangelii-nuntiandi.html

V českém překladu byla vydána knižně:

PAVEL VI. *Evangelii nuntiandi* = *Hlásání evangelia: apoštolská exhortace Pavla VI. z 8. prosince 1975*. 2., opr. vyd. Praha: Zvon, 1996.

- Zmiňovaná homilie (promluva) papeže Pavla VI. na závěr 6. zasedání II. vatikánského koncilu 7. prosince 1965 je v latinském znění dostupná na adrese:

http://w2.vatican.va/content/paul-vi/la/speeches/1965/documents/hf_p-vi_spe_19651207_epilogo-concilio.html

V českém překladu byla vydána v této knize:

[JAN XXIII: a PAVEL VI] *II. vatikánský koncil očima Jana XXIII. a Pavla VI.: proslovy Jana XXIII. a Pavla VI. v koncilní aule, dokumenty vyhlášené a uzavírající II. vatikánský koncil, projev Pavla VI. v OSN, poselství koncilu světu, řeč Josefa kardinála Berana o svobodě svědomí*. Přel. Ctirad Václav Pospíšil. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2013, s. 185–193.

- Citaci z modlitby arcibiskupa Montiniho z jeho prvního pastýřského listu milánské arcidiecézi uvádí na svých webových stránkách *Istituto Paolo VI* (Institut Pavla VI.):

<http://www.istitutopaolovi.it/pegare-con-paolo-vi-dettaaglio-istituto-paolo-vi.asp?id=18>

- Zmiňovaná meditace Pavla VI. *Pensiero alla morte* je v italském znění dostupná na adrese:

https://w2.vatican.va/content/paul-vi/it/speeches/1978/august/documents/hf_p-vi_spe_19780806_meditazione-morte.html

- Zmiňované poznámky k závěti Pavla VI. jsou v originálním italském znění dostupné na adrese:

https://w2.vatican.va/content/paul-vi/it/speeches/1978/august/documents/hf_p-vi_spe_19780810_testamento-paolo-vi.html

- Zmiňovaný obrat z obřadu kněžského svěcení se v textech liturgie obnovené po II. vatikánském koncilu nachází v gramaticky obměněné podobě »imitare quod tractabis«. Srov. české texty:

Římský pontifikál: nově uspořádaný podle ustanovení druhého vatikánského koncilu, vydaný papežem Pavlem VI. a upravený péčí papeže Jana Pavla II. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2008, např. č. 163.

V únoru 2019 připravila liturgická komise České biskupské konference.]